[2024] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 609: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 723

ਸੰਤੋਸ਼ @ ਰਾਜੇਸ਼ @ ਗੋਪਾਲ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2024 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2030)

19 ਸਤੰਬਰ 2024

[ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ,* ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ

ਆਰ. ਮਹਾਦੇਵਨ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਜੇਕਰ ਪੀੜਤ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ।

ਸਿਰਲੇਖ†

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਐੱਸ.ਐੱਸ. 8 ਅਤੇ 27 - ਮਨੋਰਥ, ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਆਚਰਣ - ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ - ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਪੀੜਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 34 ਅਤੇ 120B ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(1-ਬੀ),(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ - ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੋਲੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਿਸਤੌਲ ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਯੋਜਿਤ : ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੱਥ ਹੈ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਉਕਤ ਖੋਜ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਐੱਸ.ਐੱਸ.8 ਅਤੇ 27 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਧਾਰਾ 8 ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਾੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

---

* ਲੇਖਕ

ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ 201 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਪੀੜਤ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 - ਐੱਸ.ਐੱਸ. 302, 34 ਅਤੇ 120 ਬੀ - ਅਸਲਾ ਐਕਟ, 1959 - ਐੱਸ.25(1- ਬੀ)(ਏ)। [ਪੈਰਾ 11, 13, 15, 16]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਧਾਰਾ 27 - ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12]

ਸਬੂਤ - ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ - ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ:

ਆਯੋਜਿਤ : ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ - ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਹਨੁਮੰਤ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [1952] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1091: (1952) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 71; ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸ਼ਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88: (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.116; ਪੇਰੂਮਲ ਰਾਜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ [2024] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 87;ਮੁਹੰਮਦ ਇਨਾਇਤੁੱਲਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [1976] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 715 :(1976) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 828;ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ [1999] ਸਹਾਇਕ 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 215: (2000) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 471 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872; ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860; ਅਸਲਾ ਐਕਟ, 1959.

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਕਤਲ; ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ; ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ; ਅਪਰਾਧਦੇ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ; ਦੋਸ਼ੀ ਤੱਥ; ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ;ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ; ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ; ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ;ਸਾਜ਼ਿਸ਼; ਸਬੂਤ; ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਸੰਤੋਸ਼ @ ਰਾਜੇਸ਼ @ ਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2030 ਦਾ 2024 18.10.2022 ਨੂੰ ਇੰਦੌਰ ਵਿਖੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀ ਆਰ ਐਲ ਏ ਨੰਬਰ 5856 ਆਫ਼ 2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਗਰਗ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਗੋਪਾਲ ਗਰਗ, ਰਾਕੇਸ਼ ਗਰਗ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ। ਨਚੀਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ/ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪਸ਼ੂਪਤੀ ਨਾਥ ਰਾਜਦਾਨ,ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਕਾਯੇਸ਼ ਬੇਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੈਤ੍ਰੇਈ ਜਗਤ ਜੋਸ਼ੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੂਬੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.

ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਡਕੁੰਵਰ ਬਾਈ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰਾਜੇਸ਼ ਮਾਮਾ, ਮੇਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ,ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ ਗੋਪਾਲ, ਉੱਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਹੈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 640/2011 ਮਿਤੀ 13.11.2011, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ - ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੇਵਾਸ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 34 ਅਤੇ 120 ਬੀ, ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ, 1959 ਦੀ ਧਾਰਾ 25(1- ਬੀ)(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ (ਅਪਰਾਧਾਂ) ਲਈ।

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਪੀੜਤ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਲਾਡਕੁੰਵਰ ਬਾਈ ਅਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘਪੀੜਤ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਮੇਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਰਥਾਤ ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਕਾਤਲ ਹਨ।

3. 30.11.2017 ਨੂੰ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਾਡਕੁੰਵਰ ਬਾਈ ਅਤੇ ਮੇਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਮਾਮਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ, ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਮਾਮਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੰਦੌਰ ਵਿਖੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ @ਰਾਜੇਸ਼ ਮਾਮਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

5. 18.10.2022 ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਬਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ, ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

6. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 13.11.2011 ਨੂੰ ਰਾਤ 9.30 ਵਜੇ, ਪੀੜਤ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਰਚਨਾ ਬਾਈ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਪਿੰਡ ਬਿੰਜਾਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੇਵਾਸ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁਕਾਰਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਰਚਨਾ ਬਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ -2) ਨੇ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਉਹ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਭੱਜੀ, ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਦੂਜੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਰਚਨਾ ਬਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ -2) ਬਾਹਰ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ, ਲਾਡਕੁੰਵਰ ਬਾਈ (ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ), ਅਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਢੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-6) ਅਤੇ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-57) ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ, ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੋਲੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਬੀ-1) ਦੇਸੀ ਪਿਸਤੌਲ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਏ-1 ਅਤੇ ਸੀ-1) ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-6), ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਉਕਤ ਵਰਨਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

8. ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

9. ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਖੋਜ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।[1]

10. ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸ਼ਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ,[2] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ "ਸੁਨਹਿਰੀ ਨਿਯਮ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

"**(1)** ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

XXX XXX XXX

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਯਾਨੀ ਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,

(3) ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ,

(4) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਿੱਟੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

11. ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-57) ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਿਸਤੌਲ(ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-6) ਨੂੰ ਪੀੜਤ, ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੋਲੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਬੀ-1) ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੱਥ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਖੋਜ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-35) ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872.5 ਦੀ ਧਾਰਾ 83 ਅਤੇ 274 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

12. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੇਰੂਮਲ ਰਾਜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ 6 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦ ਇਨਾਇਤੁੱਲਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

---

[1] ਹਨੁਮੰਤ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1952) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 71

[2] [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 88: (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 116

"ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜੇ ਗਏ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੋਜਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਖੋਜਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੋ ਉਸ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਧਾਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ, "ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ", ਖੋਜੇ ਗਏ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਿੱਸਾ, ਦੋ ਵਿਕਲਪਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਖੁਦ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ; ਜਾਂ (ii) ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਦੂਜੀ ਧਾਰਨਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

---

[3] ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

8. ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਆਚਰਣ।— ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਜਾਂ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਏਜੰਟ ਦਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਆਚਰਣ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਸੀ।"

[4] ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"**27.** ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।— ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੋਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜੇ ਗਏ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

[5] ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "ਸਬੂਤ ਐਕਟ"।

13. ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ -35) ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਾੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਇੱਕ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼, 8 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲੱਭੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ: -

"**26.** ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਛੁਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਇਹ ਖੁਦ ਛੁਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਇਸਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਛੁਪਾਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉੱਥੇ ਛੁਪਾਈ ਗਈ ਹੈ..."

15. ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ ਗੋਪਾਲ, ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ ਗੋਪਾਲ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 201 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ 13.11.2011 ਨੂੰ ਪੀੜਤ, ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ ਗੋਪਾਲ, ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰਾਜੇਸ਼ ਮਾਮਾ (ਹੁਣ ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ।

---

[6] [2024] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 87

[7] [1976] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 715 : (1976) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 828

[8] [1999] ਸਹਾਇਤਾ 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 215 : (2000) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 471

16. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ, ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 08.04.2024 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਗੋਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਾਂਡ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

17. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

†ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ